

Meetnet vlinders

Juli 2021

Beste teller,

We hadden al goede hoop dat het vochtige voorjaar goed zou zijn voor het aantal vlinders in de zomer, en dat lijkt ook uit te gaan komen. Soorten als dagpauwoog lijken weer op te veren. Is dat voor alle soorten zo?

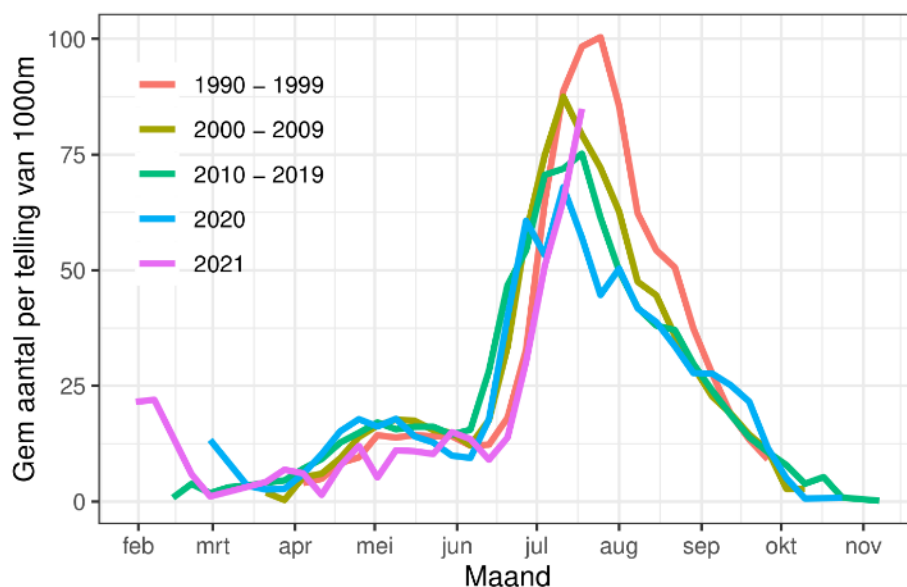
En kan de Avimap app van sovon nu wel of niet gebruikt worden voor het invoeren van tellingen? Meer daarover verderop in deze nieuwsbrief.

Aantal vlinders

Het is een wat drukke grafiek hieronder, maar hij laat zien dat het gemiddeld aantal vlinders per telling nu hoger is dan vorig jaar, en ook hoger dan het gemiddelde tussen 2010-2019. Het is nog even afwachten waar we gaan eindigen, voorlopig zitten we op schema voor het gemiddelde van de periode 2000-2009.

Dit hoge aantal heeft alles te maken met het koele en natte voorjaar. Dat betekende weliswaar dat onze voorjaarsvlinders moeilijk te tellen waren ("wanneer is het een keer warm genoeg om te mogen?"), maar ook dat veel waardplanten voor de rupsen er uitstekend bijstonden. In de drie voorgaande droge jaren hadden bijvoorbeeld de brandnetels het flink te verduren. Dit jaar boden ze een veel betere kwaliteit voedsel aan de rupsen van de dagpauwoog en de gehakelde aurelia. Maar ook andere soorten van vochtige habitats, zoals het spiegeldikkopje, lijken een relatief goed jaar te hebben.

Wel belangrijk is te realiseren dat dit 'dagkoersen' zijn: het aantal insecten (en dus ook vlinders) kan van nature flink fluctueren van jaar tot jaar door bijvoorbeeld gunstige (of juist ongunstige) weersomstandigheden. Op de achtergrond spelen de grote trendveranderingen, die vooral veroorzaakt worden door klimaatverandering, intensiever grondgebruik, en stikstofdepositie. Die laten zien dat het aantal vlinders in Nederland ruwweg is gehalveerd sinds 1992 (<https://www.clo.nl/indicatoren/nl1386-dagvlinders>). Dit vochtige voorjaar biedt een aantal soorten weer wat respijt na drie droge jaren, maar betekent zeker niet dat de lange termijn problemen voorbij zijn.



“Telling zilveren maan in de Wieden”

Teller Willibrord Schuurman schreef:

Onlangs hoorde ik dat De Vlinderstichting tellers nodig had voor een aantal zeer lastig bereikbare routes voor de Zilveren maan. Aangezien ik altijd energie over heb en wel van een uitdaging houd, dacht ik: "Dat is iets voor mij!"

Op woensdag 9 juni stapte ik in de fluisterboot van Natuurmonumenten om naar percelen te varen van het nationaal park de Wieden. Ik zat er vrij slaperig bij want vanaf 04:30 uur had ik elders in het nationale park al broedvogels geïnventariseerd. Maar nu het volgende mooie doel: het inventariseren van de zeldzame dagvlinder met de mooie naam: de zilveren maan. Om ongeveer 10:00 uur warmde alles prima op en de weersomstandigheden werden steeds beter. Boven de 20 graden, weinig wind en onbewolkt. Ik was reuze nieuwsgierig naar de aantallen die ik zou aantreffen. Op het eerste perceel vloog een enkele individuele zilveren maan over de vegetatie heen. Dat maakte mij al enthousiast maar bij het volgende perceel trof ik een hotspot van zilveren manen aan! Tientallen vlinders vlogen links en rechts langs mij heen! Ik stond te juichen in het veld! Hier wordt door allerlei vrijwilligers geteld om van deze vlinder de aantallen bij te houden. Zo kan er een duidelijk beeld gevormd worden in de loop van de jaren. Wat mooi dat ik de ontwikkeling mee mag maken van deze zilveren maan! Met dank aan de boswachters van Natuurmonumenten.



Zilveren Maan (alle foto's van Willibrord Schuurman)

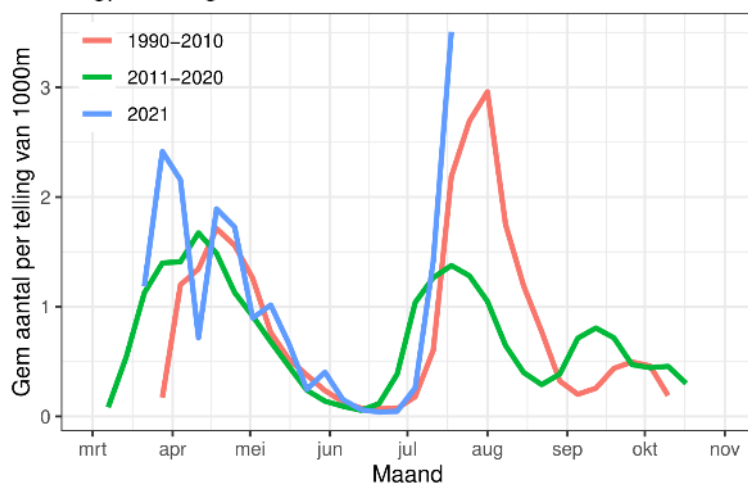


Biotoop Zilveren Maan

Opvallende resultaten

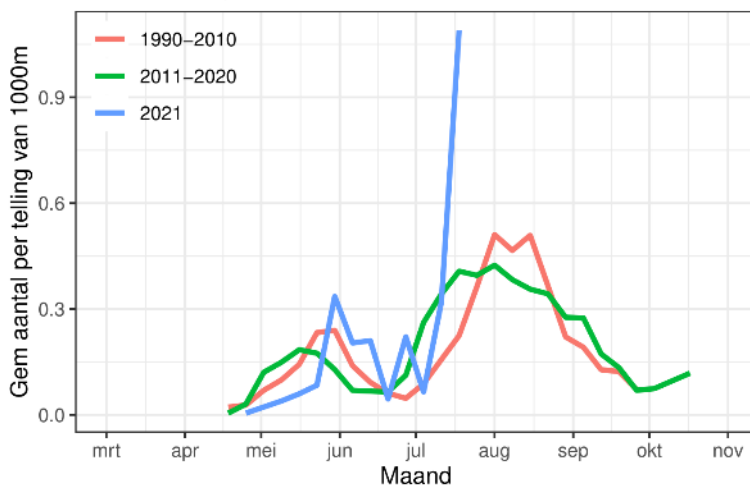
Sommige soorten hebben duidelijk een goed jaar, met flinke aantallen vlinders op de routes.

dagpauwoog



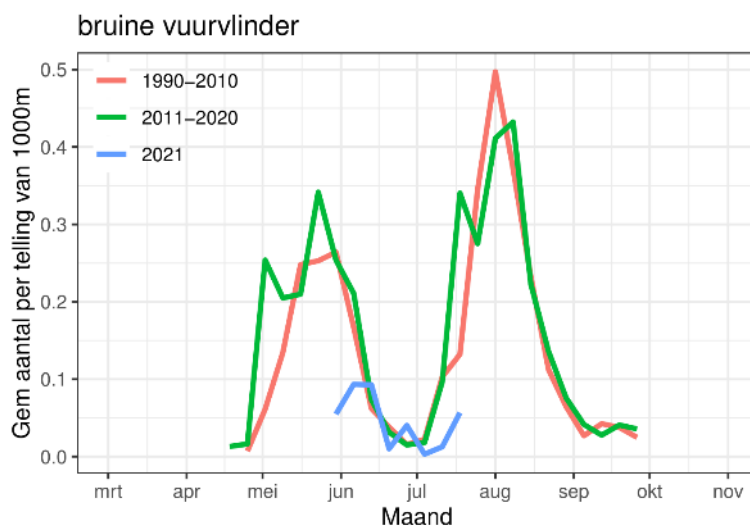
Het aantal dagpauwogen in het voorjaar was vergelijkbaar met eerdere jaren, maar in juli liepen de aantallen snel op. Inmiddels is de dagpauwoog op veel routes te zien.

bruin blauwtje

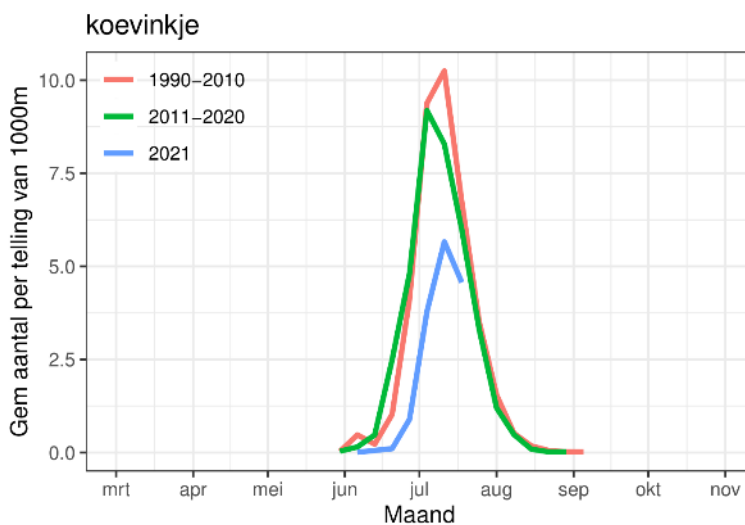


Het bruin blauwtje hoorde ooit tot de minder algemene dagvlinders in Nederland, maar een reeks van drie droge zomers op rij heeft hem een flinke duw naar voren gegeven. Maar ook in een koel en nat voorjaar blijkt hij zich prima te kunnen handhaven. En nu in juli lopen de aantallen van de tweede generatie snel op. Dit prachtige en drukke blauwtje kan zo nu op veel routes gezien worden.

Maar niet alle soorten hebben geprofiteerd van het natte voorjaar. Sommige hadden zelfs een ronduit slechte start.



De bruine vuurvliinder had een van de slechtste voorjaren ooit. Pas eind mei werden de eerste vlinders gezien, en de aantallen bleven laag en liepen midden juni alweer naar beneden. Inmiddels zijn de eerste vlinders van de tweede generatie gezien, en we hopen dat die zich weer wat zal herstellen van de dreun dit voorjaar.



De aantallen van het koevinkje liggen op een veel lager niveau dan tot een paar jaar geleden. Drie jaar droogte op rij hebben deze soort behoorlijk geraakt en de aantallen lagen vorig jaar op minder dan een kwart van de aantallen van voor de droogte. Dit voorjaar heeft de situatie in ieder geval niet verder verslechterd, maar het koevinkje is nog lang niet hersteld.

Het nieuwe invoerportaal

Omdat we sommige vragen blijven terugkeren, een kort overzicht van de oplossingen voor sommige problemen.

- Datum en tijd niet in te vullen op Apple Mac computers met als browser Safari. Helaas blijft dit een lastig probleem, vooral omdat het op sommige Mac's wel goed gaat, bij sommigen is op te lossen door een andere browser (bv. chrome of firefox) te gebruiken, maar bij sommige andere gebruikers helpt dat ook niet. Dat maakt het erg moeilijk op te lossen: op de testcomputer die we hebben deed safari het wel. Maar we blijven zoeken naar oplossingen.
- Bij routes met veel secties zijn de hoogste secties niet zichtbaar. Dat komt omdat het scherm te klein is om alle secties te laten zien. De hogere secties kunnen zichtbaar worden gemaakt via verschillende manieren:
 - Onderaan het scherm is een horizontale schuifbalk. Daarmee kun je naar rechts schuiven. De hogere secties worden dan zichtbaar, maar aan de linkerkant van het scherm verdwijnt juist weer tekst.
 - De lettergrootte verkleinen (dan past er simpelweg meer op een pagina). Dit kan op windows-computers door de CTRL toets in te drukken en tegelijk aan het muiswiel te draaien. De letters worden dan groter of kleiner.
 - Heeft u een grote monitor? Daar zal de tekst er ook vaak groot wel op passen. Zo'n monitor valt ook te koppelen aan een laptop, meestal het makkelijkst via een hdmi-kabel (die ook in de televisie past).
- Ik kan de tellingen van mijn medetellers niet zien. Deze zijn te zien door op het blauwe 'vergrootglasje' naast de datum te klikken:

Eerdere bezoeken					
Route: 853, Renkumse Beek 2					2020
Afgerond	Datum	Starttijd	Eindtijd	Duur	
✓	2020-03-17	13:40	14:05	00:25	Q
✓	2020-03-27	14:40	15:10	00:30	Q

U kunt dan de tellingen per soort en per sectie zien:

Waarnemingen																				
Soort	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
dagpauwoog	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	2	1	-	-	-	-	1	1	-
kleine vos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Alleen de hoofdteller van een route kan de tellingen van andere tellers ook aanpassen.

- Wel geteld, niets gezien. Of: waarom je twee keer op Opslaan moet drukken. Dit leidt nog wel eens tot verwarring: wat moet je doen als je wel geteld, maar niets gezien hebt? Op de pagina met de aantallen per sectie voer je niets in. Heb je nectarplanten of hommels geteld? Zet het schuifje dan om en voer die gegevens wel in (ook als je er geen gezien hebt):

☐ Dagactieve nachtvlinders

☐ Nectarplanten
Klassen:
1: weinig 1-10 per sectie
2: regelmatig 11-50 per sectie
3: veel 51-500 per sectie
4: zeer veel meer dan 500 per sectie

☐ Hommels onbekend

Waarnemingen opslaan

Waarnemingen opslaan

Druk dan onderaan de pagina op 'Waarnemingen opslaan'. Maar je bent er nu nog niet!

Je komt op een pagina die er zo uit ziet:

Tellingen	
Telling	Waarnemingen
Dagvlindertelling	Wel geteld (niets gezien)
Dagactieve Nachtvinders	Niet geteld ☐
Nectarplanten	Niet geteld ☐
Hommels Onbekend	Niet geteld ☐

Aanvullende vragen	
Aanvullende vraag	Antwoord
Geen aanvullende vragen	

Beheer ☐

(schuif naar rechts wanneer er beheer heeft plaats gevonden)

[Opslaan](#)

In dit geval is alleen naar de dagvlinders gekeken, en staat de Dagvlindertelling op 'Wel geteld (niets gezien)'. Als je wel vlinders gezien hebt, staat hier het aantal vlinders weergegeven.

Altijd belangrijk (ook als je wel vlinders hebt gezien) is onderaan deze pagina altijd op 'Opslaan' te drukken. Doe je dat niet, dan blijft er een zwart kruisje in het overzicht van je routes staan: je moet immers bevestigen welke soortgroepen je geteld hebt.

✓	2021-04-21	15:19	15:32	00:13		Waarnemingen			
✓	2021-04-21	15:33	15:41	00:08		Waarnemingen			
✗	2021-05-14	12:00	12:10	00:10		Waarnemingen			

Mocht je het vergeten zijn en in het overzicht zo'n zwart kruisje zien, dan kun je op 'Waarnemingen' klikken en nogmaals bevestigen dat je wel geteld, maar niets gezien hebt. Overigens gebeurt dit ook als je de tweede keer niet bevestigd welke groepen je bekeken hebt. Controleer dus af en toe of er niet een zwart kruisje voor een telling staat, want dan ben je dat vergeten.

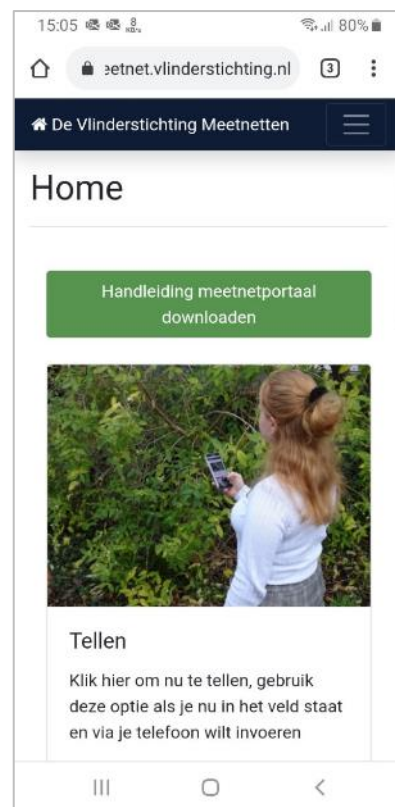


Avimap

In de vorige jaren hebben veel tellers de app Avimap van sovon gebruikt voor het invoeren van hun tellingen. Bij het in gebruik nemen van de nieuwe database raakte de verbinding tussen de app en de database echter verstoord. Er zijn al allerlei dingen aangepast, maar nog steeds zijn er problemen. We raden dan ook voorlopig het gebruik van de app af. Zodra dat alles weer werkt, zullen we dat hier melden. Heeft u al gegevens ingevoerd in Avimap, dan is het het beste om deze over te typen in het invoerportaal meetnet.vlinderstichting.nl. Enkele mensen hebben al geprobeerd om gegevens te uploaden, en dat is soms misgegaan, en ze kunnen hun gegevens nu niet meer zien. Zij moeten even geduld hebben, we hebben nog steeds hoop dat er een manier beschikbaar komt om deze gegevens te herstellen. Wilt u wel u gegevens meteen in het veld invoeren, dan moet u als volgt te werk gaan:

- Open de internet browser op uw telefoon. Bij Android telefoons is dat vaak chrome, bij iPhones meestal Safari. Maar u kunt ook een andere browser gebruiken.
- Ga in de adresbalk naar meetnet.vlinderstichting.nl
- Login met uw inlognaam of emailadres en uw wachtwoord
- Kies in de volgende pagina dan voor 'Tellen' (zie screenshot hiernaast). Let op: klikt u niet op het vak met 'Invoeren' (verder naar beneden), dat is om gegevens op een computer in te voeren en werkt niet zo goed op een mobiele telefoon.
- Kies de route waarop u wil invoeren, geef de weersomstandigheden door en vul de tellingen in.
- Klik op het einde van de tellingen twee keer op Opslaan en uw gegevens zijn toegevoegd aan de database.

Enige nadeel is dat deze manier van invoeren een dataverbinding vereist. Het werkt dus alleen als u buiten data (bv. email of whatsapp) via uw telefoon kunt gebruiken als u geen wifi-verbinding heeft.



Vliegtijden soortgerichte routes

Er komen nog een paar soorten aan waarvoor soortgerichte tellingen verricht worden. Deze soorten moeten in ieder geval 3 keer geteld worden in de topvliegtijd, dat is de dikste en net wat minder dikke balkjes in de dagvlinderwachting. Die vindt u hier:

<https://www.vlinderstichting.nl/vlinders/vlinders-kijken/verwachte-vliegtijden-dagvlinders/>

Maar per gebied kan de vliegtijd flink verschillen, dus kijk vooral op uw eigen route!

Volgens onze berekeningen ligt de top van de vliegtijd van deze soorten dit jaar als volgt:

Spaanse vlag: 1-20 augustus

Heivlinder: 30 juli-20 augustus

Kleine heivlinder: 15-31 augustus

Kommavlinder: 1-20 augustus

Verder vliegen nu gentiaanblauwtje en grote vuurvlinder. Dat betekent dat in de laatste week van juli en de eerste twee weken van augustus de ei-tellingen van deze soorten kunnen plaatsvinden.

Wilt u ook uw ervaring delen met andere tellers?

Heeft u leuke ervaringen op uw route en wilt u die delen met andere tellers? Wij ontvangen graag uw verhaal. Stuur het naar meetnet@vlinderstichting.nl.

Contact

Mocht u contact met ons willen, dan kunt u ons altijd bellen of e-mailen.

Landelijk Meetnet Vlinders
Chris van Swaay
José Kok, Kars Veling en Kim Huskens
Tel.: 0317 467346
meetnet@vlinderstichting.nl

Hommelmeetnet: Johan van 't Bosch
Meetnethommels@naturalis.nl

Deze nieuwsbrief wordt via e-mail verstuurd aan alle tellers van het Landelijk Meetnet Vlinders. Mocht u geen prijs stellen op de nieuwsbrief, dan kunt u de verzending stoppen door op meetnet.vlinderstichting.nl bij Instellingen de optie Nieuwsbrief abonnement op nee te zetten.